

ตามรอยพระบาทพระราชา
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

ชูสิทธิ์ ชูชาติ
ทัศนิกา ตาคำนวน

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ตามรอยพระบาทพระราชาราชการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

ชูลิทธิ ชูชาติ

ทัศนิกา ตาคำนวน

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาราชการพัฒนาท้องถิ่น

วิทยาลัยครู มิได้ทำหน้าที่การผลิตบุคลากรด้านการศึกษา วิจัย ทำนุบำรุง ส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรมแห่งชาติ แต่ยังทำหน้าที่บริการวิชาการแก่ชุมชน ตั้งแต่ประกาศตั้งกรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2493 ภายหลังจัดตั้งกรมการฝึกหัดครู ก็ได้เกิดโครงการฝึกหัดครูชนบท ส่งนักเรียนครูออกฝึกสอน ในโรงเรียนชนบทห่างไกล และร่วมมือในการพัฒนากับชาวบ้านในเขตโรงเรียน และพันธกิจบริการ วิชาการแก่ชุมชน ได้ปรากฏเด่นชัดขึ้นในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ต่อมาในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (พ.ศ. 2470 - พ.ศ. 2559) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวิทยาลัยครูทั่วประเทศว่า “สถาบันราชภัฏ” หลังจากนั้น ในวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2538 ได้ตราพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ในมาตรา 7 ระบุชัดเจนว่า “ให้สถาบันราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” (พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538, 2538) ต่อจากนั้น ในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่วไปตามมาตรา 8 แต่ได้เพิ่มข้อ (8) ศึกษา วิจัย และสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนา ท้องถิ่น (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547, 2547)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ก็เป็นสถาบันการศึกษาในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งต้องปฏิบัติ ภารกิจสนองพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏในข้อ (8) ดังกล่าวแล้ว

การเขียนบทความเรื่องนี้ ต้องการอธิบายให้ทราบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ปฏิบัติ ภารกิจภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาราชการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ อย่างไรบ้าง นี่คือขอบเขตเนื้อหา ซึ่งไม่รวมถึงภารกิจของหน่วยงานอื่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่

กำเนิดศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารักษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่มีต่อการสืบสานพระราชดำริ และบริการวิชาการ ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ได้มีบทบาทหน้าที่ดังกล่าวแล้วมาตั้งแต่เป็นวิทยาลัยครูเชียงใหม่ และสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ แต่พันธกิจของงาน ขึ้นอยู่กับหลายหน่วยงาน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 8 (8) ศึกษา วิจัย ส่งเสริม และสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 31 (1) และ (2) ประกอบกับมาตรา 45 จึงได้มีคำสั่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ 777/2561 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารักษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (King's Philosophy for Local Development Center) เป็นหน่วยงานภายในที่อยู่ในการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน รวมทั้งหมด 17 คน มีอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นประธานกรรมการ

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารักษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีภาระหน้าที่ ดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยน้อมนำศาสตร์พระราชารักษาไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
2. ให้บริการวิชาการแก่สังคมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชารักษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในบริบทและมิติที่เหมาะสมกับภูมิสังคม อาทิ การทำให้ผู้ที่ยังไม่รู้และไม่เข้าใจในศาสตร์พระราชารักษา มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแท้จริงแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ การทำให้ผู้รู้และเข้าใจแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ การทำให้ผู้ที่นำไปปฏิบัติแล้วเกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สามารถถ่ายทอดต่อไปได้ เป็นต้น
3. ร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับศาสตร์พระราชารักษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชารักษาและเผยแพร่ตัวอย่างที่เป็นต้นแบบ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้และเรียนรู้เพื่อขยายผลต่อไป
5. อื่น ๆ ตามที่อธิการบดีมอบหมาย

โดยให้คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและหรือแผนพัฒนาของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
2. กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในทุกภารกิจ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปตามภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้
3. ส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาวิธีการเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
4. ติดตามและประเมินผลงานของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
5. แต่งตั้งอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย
6. ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับภารกิจนี้ตามที่อธิการบดีมอบหมาย

เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงมีคำสั่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ 778/2561 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี มณีโกศล (ตำแหน่งทางวิชาการขณะนั้น) รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แต่งตั้งให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูลิทธิ์ ชูชาติ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่กับแม่ฮ่องสอน ดำเนินไปตามแนวพระราชดำริ จึงออกคำสั่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ 812/2561 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 แต่งตั้งให้ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นกรรมการ ในคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ตามลำดับ

ผลงานของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามพันธกิจ
สรุปได้ 2 ประการ ตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว

1. วิจัย พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาเพื่อสืบสาน ต่อยอด
2. กำหนดโมเดลตามหลักการของศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

1. วิจัย พัฒนาการความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชာเพื่อสืบสาน ต่อยอด
นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้วิจัย
และพัฒนาการความรู้ของศาสตร์พระราชา จำนวน 13 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัย 4 เรื่อง ได้แก่
ชูสิทธิ์ ชูชาติ และณัด บุญชัย. (2561). การเสด็จประพาสต้นสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. ทูลสนับสนุนการ
วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 155 หน้า
ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2562). การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และจัดสรรน้ำทางการเกษตร ในพื้นที่
นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. ทูลสนับสนุนการวิจัย สำนักงานวิจัย
แห่งชาติ (วช.). เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 128 หน้า
ชูสิทธิ์ ชูชาติ, วรพล วัฒนเหลืออรุณ, และกริช สอึงทอง. (2563). รูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจ
พอเพียงกลุ่มแม่น้ำวางตอนบน. ทูลสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.). เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่น, 191 หน้า
ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2564). หลักการทรงงานเพื่อคนยากไร้ด้วยโอกาส. ทูลสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 122
หน้า

ในปี พ.ศ. 2565 กำลังทำวิจัยเรื่อง การสร้างสวนดอกไม้ในหุบเขาเพื่อการท่องเที่ยวและการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน ทูลสนับสนุนการวิจัยจากสำนักคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
(สกสว.)

สำหรับหนังสือเกี่ยวกับการนำศาสตร์พระราชาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการพัฒนาท้องถิ่น
มีจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่

- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2561). ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องชีวิตวัฒนธรรม. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 53 หน้า
ชูสิทธิ์ ชูชาติ และโฆษิต ไชยประสิทธิ์. (2562). เมียง วิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานความยั่งยืน. ทูลสนับสนุน
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 92 หน้า
ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2562). คู่มือการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 103 หน้า
คณะอาจารย์ผู้สอนรายวิชา GEN. 1303 – 62. (2563). ศาสตร์พระราชา. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 340
หน้า

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2564). จากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสู่การเกษตรอินทรีย์. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 75 หน้า

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2564). ท่าตอน ดินแดนแห่งสายน้ำที่หลากหลายชาติพันธุ์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 80 หน้า

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2564). ท่าตอน ดินแดน แห่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ มรดกวัฒนธรรม. วนิดาการพิมพ์ : เชียงใหม่, 48 หน้า

ชูสิทธิ์ ชูชาติ.(2565). สูตรอาหารปลากินพืชจากวัสดุในท้องถิ่น. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 10 หน้า

งานวิจัย เน้นพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน เก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่จริง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล แล้วสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ดังนั้นผลงานจึงเป็นเรื่องใหม่ที่ที่ยังไม่เคยค้นพบ หรือ Unseen. ที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการเสนอข้อค้นพบใหม่ เช่น หลักการทรงงานแบบ NGO (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2564) ระบบการชลประทานตามแนวพระราชดำริ ในเขตกลุ่มน้ำขาน และลุ่มน้ำแม่วางรวมทั้งการใช้แนวพระราชดำรินในการแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในการเกษตร และการเกษตรในแนวพระราชดำริ (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2562)

ส่วนหนังสือเกี่ยวกับเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา ในด้านการเรียนการสอนประกอบรายวิชาศาสตร์พระราชา ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร ศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ได้กล่าวถึง ศาสตร์พระราชา ทุกมิติ และบริบท แตกต่างจากหน่วยงานอื่น ๆ ถึงมองไม่ครบถ้วนทุกมิติ (คณะอาจารย์ผู้สอนรายวิชา GEN. 1303 – 62, 2563)

หนังสือเรื่อง เมียง วิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานศาสตร์พระราชา ได้กล่าวถึงคนไทยรู้จักการกินเมียงมาตั้งแต่อยู่ในเขตตอนใต้ของจีน เมื่อ 3,000 ปีมาแล้ว และได้เผยแพร่ข้อมูลเรื่องการทำเมียง ในเขตป่าวัดพระพุทธรบาทสี่รอย มีหลักฐานชัดเจนทางราชการ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – 2453) (ชูสิทธิ์ ชูชาติ และโฆษิต ไชยประสิทธิ์, 2562) หรือก่อนนั้นหลายร้อยปี แต่ไม่มีหลักฐานบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรทางราชการ

หนังสือเรื่อง คู่มือการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2562) เป็นหนังสือที่ประยุกต์ศาสตร์พระราชา ในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในสังคมชานา หนังสือเรื่องนี้ นอกจากเป็นตำราเรียนด้านการท่องเที่ยว และยังเป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่สังคมนอกตัวเมือง ที่การท่องเที่ยวไม่ดำเนินตลอดปี

นอกจากนี้ยังมีหนังสือ อีกหลายเล่มที่เป็นคู่มือ สำหรับการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาอย่างยั่งยืน

นอกจากงานวิจัย และหนังสือซึ่งผลิตใน พ.ศ. 2561 – 2565 แล้วยังมีหนังสือเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2561 หนังสือทั้งหมด ได้จัดทำ E-Book ใน www.Philosophy.cmru.ac.th ไว้ถึง 4 สาขา คือ ศาสตร์พระราชาท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และชุดสื่อการสอนและประชาสัมพันธ์ ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว คือ บทบาทของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาท่องถิ่น ที่มีต่อการวิจัย ค้นคว้า หาความรู้ หรือ นวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และพัฒนาท้องถิ่น

2. กำหนดโมเดล ตามหลักการศาสตร์พระราชาท่องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่น ของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาท่องถิ่น ยึดหลักการทรงงาน แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และแนวคิดสหวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์เป็นตัวร่วมกันสร้าง โมเดลการพัฒนาเริ่มต้นจาก “การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามลำดับขั้น แบบครบวงจร โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ จนเกิดความเข้าใจ และเข้าถึง จึงกำหนด โมเดลในการพัฒนาหมู่บ้านชนบท โดยศึกษาจากตัวอย่างหมู่บ้านใน ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงราย ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่สูง จากการศึกษาของผู้เขียน ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2565 ตลอดเวลา 50 ปี ในการเดินทางเพื่อศึกษาวิจัย ในหมู่บ้านชนบทภาคเหนือ ค้นพบว่า หมู่บ้านมีเศรษฐกิจ หรือ ระบบการผลิต 2 ระบบคู่ขนานกัน แบบลัทธิเต๋า คือ ผลิตเพื่อบริโภค (Production for Consumption) และการผลิตเพื่อการตลาด (Production for Marketing)

การค้นพบดังกล่าวแล้ว สอดคล้องกับ “ทฤษฎีสองระบบ” แบบเอเชีย ตามข้อค้นพบของ J.H. Boeke (ค.ศ. 1884 - 1956) และฉัตรทิพย์ นาถสุภา ที่ค้นพบว่า เศรษฐกิจชุมชนอยู่คู่ขนานกับเศรษฐกิจทุนนิยม (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2548: 24-37) เพราะระบบทุนนิยมไม่สามารถทำลายชุมชนหมู่บ้านที่ห่างไกลได้

ตลอดระยะเวลาในการยอมรับระบบทุนนิยม (Capitalism) จากสนธิสัญญา เบาว์ริง ตั้งแต่ พ.ศ. 2398 ระบบการผลิตเพื่อการตลาดได้แตกหน่ออย่างช้า ๆ จากการค้าข้าว ไม้สัก ดีบุก และสิ่งของอุปโภค บริโภค เริ่มจาก กรุงเทพฯ แล้วขยายออกสู่จังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ แต่ระบบการผลิตหลักยังคงเป็นระบบการผลิตเพื่อบริโภคในระหว่าง พ.ศ. 2398 - พ.ศ. 2464 เพราะจุดจำกัดของการคมนาคมขนส่ง ปัจจัยพื้นฐานในการผลิต อีกทั้ง ระบบทาส ระบบไพร่ และการขาดสะสมทุนของคนไทย

ในภาคเหนือ เมื่อรถไฟถึงลำปาง ในปี พ.ศ. 2459 และรถไฟถึงเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2464 จึงได้สร้างทางเกวียน และขยายเป็นถนนรถยนต์ เชื่อมระหว่างตัวเมืองกับสถานีรถไฟ

ในภาคเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2398 - พ.ศ. 2500 ระบบการผลิตเพื่อบริโภค มีมากกว่าระบบผลิตเพื่อการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านชนบท เพราะขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการผลิต หลังจาก พ.ศ. 2515 การผลิตเพื่อการตลาดขยายตัวมากยิ่งขึ้น ตามลำดับของกาลเวลา จนกระทั่งปัจจุบัน พ.ศ. 2565 ถึงแม้ว่าการผลิตเพื่อการตลาด ขยายตัวมากกว่าการผลิตเพื่อบริโภค แต่ระบบการผลิตทั้งสอง ยังคงอยู่ควบคู่ในหมู่บ้านในชนบท ทั้งพื้นราบ และพื้นที่สูง

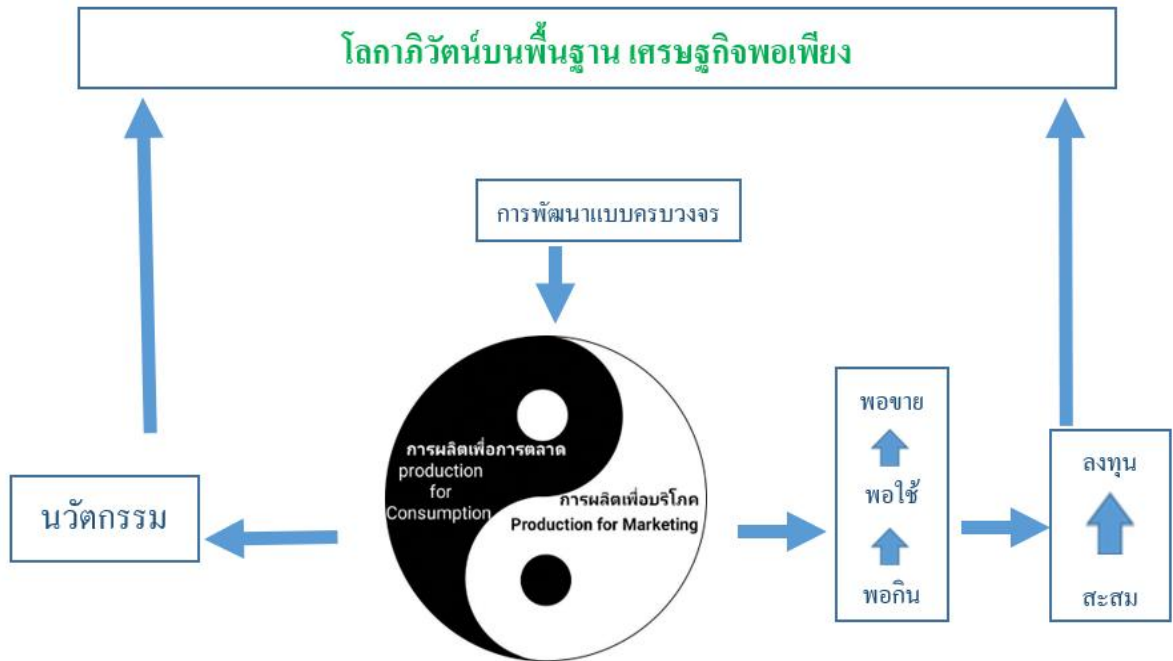
ดังนั้นรูปแบบ หรือ โมเดลในการพัฒนาหมู่บ้าน จึงสร้างเป็นแบบ สัญลักษณ์ของลัทธิเต๋า ดังรูปภาพ

ที่มา : กำหนดรูปแบบโดย ชูสิทธิ์ ชูชาติ

รูปแบบการผลิตในหมู่บ้านชนบท

จากแนวพระราชดำริ เรื่อง ความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา จึงกำหนดแนวทางพัฒนาออกเป็น ดังนี้

ที่มา : กำหนดรูปแบบโดย ชุติทธิ์ ชูชาติ

รูปแบบ หรือ โมเดลการผลิตทั้งสอง รูปแบบ มิได้จำกัดตัวเอง มิให้ติดต่อกับโลกภายนอก แต่ทั้งสองรูปแบบ มีวิธีการ (Mean) ติดต่อกับโลกภายนอก หรือ โลกาภิวัตน์ต่างกัน แต่เป้าหมายสูงสุด (End) เหมือนกัน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน ในระบบผลิตแบบบริโภค ยึดหลัก ความมั่นคง ยั่งยืนของหมู่บ้าน ในเรื่อง ความพอกิน พอใช้ เป็นเบื้องต้นก่อน แล้วจึงเหลือผลผลิตเพื่อขาย การขายทำให้เกิดกำไร นำไปสู่การสะสมทุน การลงทุน แล้วสร้างนวัตกรรม บนพื้นฐานภูมิปัญญาเดิม และ เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สอดคล้องกับ หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อนำท้องถิ่น (Locality) สู่ โลกภายนอก (Globality) แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระบบการผลิตแบบการตลาด ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการเพื่อขาย การพัฒนาที่ต่อครบวงจร แบบต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ คือการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง แปรสภาพวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นนวัตกรรม ส่งเสริมการขายแบบ Online และ Offline หรือใช้ระบบการสหกรณ์ตามแนวพระราชดำริ ในการกระจายสินค้าจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภค หรือจากท้องถิ่นสู่โลกภายนอก

ระบบการผลิตทั้งสองระบบที่เหมือนกัน คือการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง ถ้าสังคมเกษตรให้ เบ็ดเสร็จทั้ง 3 ขั้นตอน มีใช้อยู่ แต่เพียงระดับต้นทุนทฤษฎีใหม่ คือ พออยู่ พอกิน พอแบ่งปัน

ท้องถิ่นในปัจจุบัน ไม่สามารถต้านทานระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ได้ เพราะได้แทรกซึมไปทุก หย่อมหญ้า ท้องถิ่นต้องปรับตั้งให้เข้ากับระบบดังกล่าวแล้ว อย่างเท่าทัน กลมกลืน เพื่อให้ระบบการผลิต เพื่อบริโภค และการผลิตเพื่อการขาย นำสังคมไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน แต่ต้องรวมทั้ง ฐานทรัพยากร สังคม ที่เอื้ออาทร หรือความมั่งคั่ง มิได้เกิดจากฐานเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่รวมทั้งสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน

นั่นคือ การพัฒนาที่ยั่งยืน บนพื้นฐานศาสตร์พระราชาอย่างครบวงจร ทุก ๆ มิติ ซึ่งต้องอาศัย "ความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" โดยยึดหลักศาสตร์พระราชา

การทดลองนำโมเดล หรือรูปแบบการผลิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในระหว่าง พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 เน้นลงพื้นที่ในชนบทที่ห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ ได้คัดเลือกพื้นที่ในเขตอำเภอแม่วาง อำเภออมก๋อย อำเภอแม่ฮาด อำเภอแม่ริม อำเภอแม่ออน แต่เน้นหนักในที่ ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง ในเขตพื้นที่สูง และตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด มากที่สุด งบประมาณที่ได้รับเป็น งบประมาณแผ่นดิน ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เป็นหลัก และได้รับงบประมาณจากโครงการ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล แบบบูรณาการ, 2564) และโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (U2T, 2565) ผลงานที่เกิดขึ้นได้แก่ ผลงานวิจัย หนังสือ และสื่อต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานองค์ความรู้ ในการ เข้าใจท้องถิ่น ในเรื่องมิติ ประวัติศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อม ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน แนวทางการนำ หลักการของศาสตร์พระราชาเพื่อประยุกต์กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำนวนมากกว่า 50 เรื่อง ที่ผลิตโดย ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (ศูนย์ศึกษาศาสตร์ พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, 2565)

2. ผลงานในการพัฒนาท้องถิ่น จากปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาฯ ได้พัฒนาท้องถิ่น ตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่น รวม 60 โครงการทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ และ แม่ฮ่องสอน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รับผิดชอบในพื้นที่โครงการพัฒนาท้องถิ่นทั้งหมด ในระยะ เริ่มต้น เน้นการปูพื้นฐาน ในระบบการผลิตเพื่อบริโภค เพื่อให้เกิดความพออยู่ พอกิน พอใช้ เป็นเบื้องต้น ก่อนแล้วจึงเหลือขาย เกิดการ สะสมทุน แล้วลงทุนเพื่อขยายธุรกิจต่อไป ถ้าเปรียบเทียบกับทฤษฎีใหม่ คือ การวางรากฐาน ทฤษฎีใหม่ ขั้นต้น ให้แน่นแฟ้น มั่นคง ยั่งยืน แล้วพัฒนาขั้นที่สอง และขั้นที่สาม ตามลำดับ

ดังนั้นกิจกรรมในการอบรม จึงปูพื้นฐานทุกพื้นที่ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรทฤษฎี ใหม่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

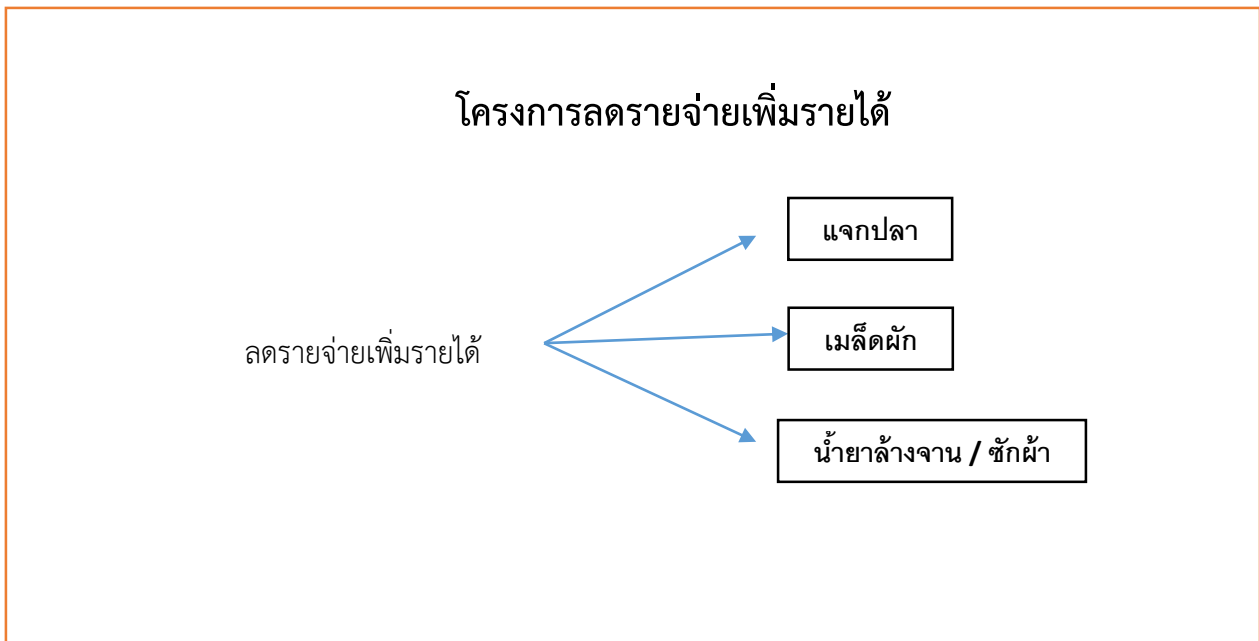
โครงการการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง โครงการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ได้จัดกิจกรรมส่งเสริม การทำบัญชีครัวเรือน ส่งเสริมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภค เหลือขาย แจกเมล็ดพันธุ์พืชผัก กล้วยไม้ แจกพันธุ์ปลากินพืช จำนวนมากกว่า 50,000 ตัว นอกจากนี้ยังได้จัดอบรมการเลี้ยงปลา จิ้งหรีด และสัตว์อื่น ๆ จัดอบรม และจัดทำ น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน สบู่ก้อน และสบู่เหลว การปล่อยพันธุ์ปลา ในแหล่งน้ำธรรมชาติ การส่งเสริมการผลิตสินค้าจากวัตถุดิบในท้องถิ่น ในด้านจักสาน การทอผ้า การอาหาร และของที่ระลึกอื่น ๆ

การจัดอบรมวิชาการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การสร้างแบรนด์ การขายในระบบ Online ให้แก่ชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการ

ในด้านการส่งเสริมการขาย ได้จัดทำแผ่นพับ (Brochure) จำนวน 2,000 แผ่น เพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านพระบาทสี่รอย ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และจัดทำแผ่นพับอีก 2,000 แผ่น เพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวลุ่มน้ำวาง นอกจากนี้ได้จัดทำหนังสือการท่องเที่ยว จำนวน 3,000 เล่ม ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวตำบลท่าตอน

ในด้านสื่อ Online ได้จัดสร้างวีดิทัศน์ (Video) เพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง และตำบลท่าตอน จำนวน 6 ชุด

(ดูรายละเอียดใน www.philosophy.cmru.ac.th)

การประชาสัมพันธ์ โดยผ่าน Facebook ในพื้นที่พัฒนาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ได้จัดทำเพจ (Page) ของศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ในด้านการจัดการพลังงาน ได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสร้างโดมพลังงานแสงอาทิตย์ ให้แก่โรงเรียนและชุมชนในอำเภอแม่วาง และแม่เอย

นอกจากนี้ ยังมีการนำหลักการเศรษฐกิจ BCG มาใช้กับการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

B คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy)

C คือ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

G คือ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

BCG เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (โมเดลเศรษฐกิจ บีซีจี, 2020)

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ดำเนิน พันธกิจเพื่อสนองพระราชดำริมาตั้งแต่เป็นวิทยาลัยครูเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง สำหรับศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพิ่งจัดตั้งเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 เพื่อปฏิบัติพันธกิจ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ พ.ศ. 2547 วงเล็บ (8) ศึกษา วิจัย ส่งเสริม และสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในการปฏิบัติการกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

จากพันธกิจดังกล่าวแล้ว จึงได้ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาร่วม นอกจากนี้ยังได้ร่วมกันสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาร่วมในการเรียนการสอน ในด้านยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น ก็ได้น้อมนำหลักการทรงงาน หลักเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาร่วมทุก ๆ มิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อนำสังคมไทย ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน บนพื้นฐานของศาสตร์พระราชาร่วมและการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน (SDGs)

บรรณานุกรม

- คณะอาจารย์ผู้สอนรายวิชา GEN 1303 – 62. (2563). ศาสตร์พระราชา. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 340 หน้า
- โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิด ด้วยเศรษฐกิจ BCG. (2565) สืบค้นจาก www.u2t.ac.th
- โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ. (2564) สืบค้นจาก www.apply-ucnc.rmutt.ac.th
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2548). จากประวัติศาสตร์หมู่บ้านสู่ทฤษฎีสองระบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. สถาบันราชภัฏสุรินทร์ จัดพิมพ์เนื่องในวาระครบรอบ 60 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา พ.ศ. 2544, 139 หน้า.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2562). คู่มือการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 104 หน้า
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2564). หลักการทรงงานเพื่อคนยากไร้ด้วยโอกาส. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 122 หน้า
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และ โฆษิต ไชยประสิทธิ์. (2562). เมียง วิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานความยั่งยืน. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 92 หน้า
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547) สืบค้นจาก www.cmru.ac.th
- พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538. (2538) สืบค้นจาก www.ratchakitcha.soc.go.th